

Те са двамата – Олга Шурбанова и Кръстю Пастухов. Не са се познавали (макар дълго да са живели в един квартал) и вероятно никога не биха се запознали, ако не е било онова нещо, което се нарича съдба. В случая – делови контакт, свързан със списанието, издавано от Олга, и със стиховете, сътворени от Кръстю.

Така се започва размяната на мейли – едните, изпращани от София, другите, от Варшава, – която продължава две години, и от която се пръква ето тази книга.

Тази книга не е роман, дори епистоларен; не е есе, нито очерк, нито каквато и да е друга документална творба. В тази книга има спомени, притчи, приказки, мечтания, фантасмагории, както и кратки портретчета на настоящето.

Можем да я наречем свидетелство за две епохи – от живота на авторите и на страната им. За две времена – миналото и настоящето. Миналото, когато хората около Магарската баня любезно се поздравявали с „Честита баня“, а Климбо продавал първите найлонови чорапи в клозета на 21-о училище. Когато на морето тийнейджърите спели залепени на допотопни походни кревати, обаче им било хубаво да фосфоресцират на лунна светлина. Когато в упоение слушали Елвис и Вивалди.

Но едва читателят се е сетил за гумите носталгия и жалба за младост, когато прочита как Къци попаднал в експериментален театър и набързо го разпердушили, защото кой ти търпял експерименти в ония времена, а пък на Великден съгледвачите гледали Олга как се чука с великденски яйца и замислял как да я насадят на пачи. И как някъде по същото време или малко преди това разгромили джаз Овчаров, а бащата на Джу, както разказвал след години, го местили от един обект в Белене на друг обект в Белене (оновата Белене, отминал символ на най-злото тоталитарно време и неотминаващ повод за политическо дърлене.) И значи читателят си казва: каква ти носталгия, по кое носталгия?

Тогава може би да очакваме на фона на непредизвикващото истинска носталгия минало удовлетворение от настоящето?

MAIL-JAZZ

© Олга Шурбанова, Кръстю Пастухов, автори, 2011

© Росица Ташева, автор на предговора

© Яна Левиева, дизайн

ИК „Колибри“, 2011

ISBN 978-954-529-965-0

По-добре да не очакваме. Настоящото е представено с малки букви и заема не повече от няколко страници, нарязани на дребни парченца. Ако ги съберем всички заедно, ще получим картинка, която никак не буди удовлетворение. И в която настоящето е може би най-сбито изразено със следните редове: *Откраднати са печатът на параклиса „Света Богородица“ в село Овчарци, 10 чифта чорапи, 10 бутилки домашно вино и ракия, и дарения в монети на стойност 10 лв.* Това е. И престъпността ни сиромашка. (Големите бандити отгавна са се изпрали.)

А за да не си помислим, че във Варшава (която Кръстю като цяло харесва) са кой знае колко повече прокопсали, прочитаме следното умозаключение: *Човек не само в собствената си страна може да бъде емигрант, но и в чужбина.* Не беше ли обратното? Объркахте ли се?

Е, всичко това няма да ви попречи да гържите в ръцете си една ведро и забавна книга, в която лекият хумор надделява над леката тъга. В нея ще прочетете историята за Янка, дето свирела на крушово листо и после едно пълзящо растение я омотало като мумия, и после светът се чудел какво ще прави, след като няма кой да му свири на крушово листо; ще прочетете за онези няколко хиляди бабички, поместени в помещение 5 на 5 метра, на които Даниил Хармс гледал като на цепеници; за професора, който отишъл в Тунис да си търси прехраната и изсвирил на тунизийците 27-те концерта на Моцарт в една седмица; за Илайза, която се возела в розови лимузини, защото си падала по изхвърлянията – поради което изхвърляла всякакви предмети от прозорците.

Ще прочетете и много (полу)истински истории: за Еленка Шивачева и Кирил Цонев, които летели с развети коси и нощници из Алепу – което не е истина, и за Кирил Цонев, който се хванал за Еленкината стълба към небето и виси там до ден-днешен – което си е чиста истина; за Варшавската община, която няма водомер, та завали ли, небето си тече, както го е майка родила (вярно), и за „Софийска вода“, която начислила на клиентите си сметки по за 700-800 лева (също вярно).

В „Mail-Jazz“ има много истории, но и много народ щъка – от Гошо Слона, Джуто и Дончо Папазов до Кийт Джарет, Марина Цветаева и Сачмо (Аве!). При това Олга подава, а Къци подхваща (или обратно, Къци подава, а Олга подхваща) всяка история и всеки персонаж. С което книгата заприличва на канон, ама не църковния, а музикалния. Или по-скоро – на вариации по тема. Подхваща едния темата за хотентотите, а другият я развива. Споменава едния Агата Кристи, а другият я до споменава, ама от друга гледна точка. Засвирва едния нещо за Майлс Дейвис, а другият подема, ама в друга гама. Защото книгата ненапрочно носи музикално заглавие.

Но като ще говорим за музика, най-и отива на тази книга джазът, естествено. При това от всичките му разновидности не кой да е, а джаз фюжънът, щото и той обединява няколко стила, както книгата на Олга и Къци е събрала няколко жанра.

„Mail-Jazz“ може да няма определен жанр, но със сигурност е литература. Да я наречем градска литература и дори софийска литература. Заради съдържанието и въпреки прескоците до морето и обратно. Съдържанието не бива да се преразказва, но си заслужава да се кажат няколко думи за езиковите и стилистичните находки, на които всеки изкушен може да завигу.

Като онази, вече цитираната, за крушовото листо и за Илайза. Или сравнението на чифлика на Жорж Санг с чифлика край границата. Или превъплъщението на Кирил Цонев в баща ми бояджията. Както и редовете за онзи, дето гледал да си напълни шкембето със сухо шкембе и шкембе чорба. Ами чукът, който извадил от джоба си чукче? А граф Естерхази, който сам си подписва годишния отпуск, щото у нас той се ползва принудително? И хората, които хербаризират спомени... И онази симпатична редичка: Шопенхауер от Шопско, който много обича Шопен. Анафора ли и се викаше? Или когато София внезапно заговорва на руски, а Варшава обяснява, че Пастухов значи Овчаров, щото на руски пастух е овчар.

В „Mail-Jazz“ има и имена, много повече от цитираните дотук. За да улеснят младия читател, който едва ли знае кои са Ст.Ц.Даскалов и Харош хазайка (би било жалко да не е чувал за Чарли Паркър и Катинската гора), Олга и Къци са добавили към текста пояснителни бележки в азбучен ред. Добре са направили. Има бележка и за Олга – наричана в книгата Мило Оле, съкратено Милоле, и за Кръстю – наричан в книгата Мили Пανε, съкратено Къци.

Обаче как човек да улесни невежия читател? Невежият читател ще се сети какво е говорил онзи, дето изредил целия репертоар на Ицо Стоичков, но гали ще познае кой е бил местният лесничей, по-късно оженил се няколко пъти и станал писател? Или как е изглеждал човекът, който приличал на свети Антоний като крайно изкушен? Ще разбере ли от колко заглавия е съставена фразичката „Аз съм един човек в търсене на хубавото време“? Или каква е закачката в ето тази: „Сега няма вработе и за цяр и ако те подгони носталгията, остава да си пуснеш шансоните на Пиаф“? Заради тези и още немало препратки и алюзии невежият читател ще види в книгата едно четиво, което ще му се стори херметично, ако не и езотерично. Известно е обаче, че невежият читател затова е невеж, защото не чете книги. Така че да го оставим да си гледа екшъни по телевизията.

А другите читатели, тези, които четат хубави книги, гледат прекрасни филми, слушат страхотна музика и изобщо живеят с отворени очи, ще намерят в „Mail-Jazz“ много неща за ума и за душата. Да им е сладко!

Росица Ташева

Понеже нищо не можех да правя, седнах на една пейка, боядисана в зелено.

На една гара.

Не за двама, а за различни люде – жени без забрадки, мъже късосома и с уши, разперени като на прилепи. Гладко избръснати, с панталони с ръбове и досадно изгледени ризи, които им стояха зле.

На гарата имаше пазар.

Всички, които присъстваха там, купуваха това-онова.

Един човек си купи момиче, синеоко, с гръбълни мигли и незнайно защо – с джобно ножче в ръката. Момичето държеше ножчето, от време на време го прокаряше по зъбите си и се чуваше звук, като че си схрускал мига.

После заваля гъжд.

Притежателят на девойката ѝ купи ябълка и тя я разряза на едно – просто ѝ махна гръжката.

И видя, че държи миниатюрен лаптоп с марка *Apple*, версия 1995, не *apple tree*, а *applesauce*.

Помисли, помисли, пък почна да пише.